

Insatser inom området funktionstillstånd och funktionshinder

Vad säger **forskningen?**

En SBU-rapport gör forskningen tillgänglig för dig som jobbar i praktiken och sällan har tid att gå igenom de senaste rönen. Och för dig som lever med en funktionsnedsättning och vill få en uppdatering om kunskapsläget.

En utvärdering från SBU sammanfattar inte bara vad forskningen inom ett visst område säger, utan väger även in hur tillförlitliga studierna är. Men vi gör dessutom snabbare översikter som bara ställer samman vilka studier som publicerats i frågan.

Tidigare har SBU varit en myndighet som gjort sammanställningar av det vetenskapliga underlaget bakom metoder inom hälso- och sjukvården, och i tandvården. År 2015 gav regeringen SBU ett utökat uppdrag – att även utvärdera insatser inom socialtjänsten samt området funktionstillstånd och funktionshinder.

Vilken forskning skulle du vilja att SBU granskar?

SBU:s projektledare träffar kontinuerligt yrkesgrupper som arbetar inom funktionshinderområdet, forskare och intresseorganisationer för att skapa en bild av vad som behöver kartläggas och utvärderas. Vi vill fånga upp de frågor som är viktiga både för dig som har en funktionsnedsättning och dig som arbetar inom området. Det är därför viktigt att få in förslag från personer som påverkas av, eller arbetar med, funktionshinder.

SBU har möjlighet att granska alla områden inom funktionshinderområdet. Vi kan utgå från ett särskilt lagområde som till exempel boende med särskild service för vuxna enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) eller från ett livsområde (kommunikation, personlig vård). I första hand bör frågeställningen gälla forskningsläget inom social välfärd, hälso- och sjukvård samt insatser vid varaktig funktionsnedsättning.

Att mäta effekt av en insats – eller en upplevelse

SBU publicerar under 2019 en bred kartläggning av vetenskapliga publikationer som rör funktionstillstånd och funktionshinder inom socialtjänsten. En pågående utvärdering handlar om rehabilitering vid hjärnskada. Och fler rapporter är på gång.

Det vanliga för SBU är att utvärdera om en insats är effektiv, men det behöver inte vara så. Det kan exempelvis handla om att utvärdera upplevelser och erfarenheter av en insats. Utfallsmått kan vara jämlikhet i livsvillkor, självständighet, självbestämmande, delaktighet eller livskvalitet. Men en

Exempel på insatser vid funktionsnedsättning med stöd i LSS eller Socialtjänstlagen

RÅDGIVNING/PERSONLIGT STÖD, PERSONLIG ASSISTANS, LEDSAGARE,
KONTAKTPERSON, AVLÖSARSERVICE, KORTTIDSVISTELSE UTANFÖR HEMMET,
FAMILJEHEM MED SÄRSKILD SERVICE, BOSTAD MED SÄRSKILD SERVICE,
HEMTJÄNST, DAGVERKSAMHET, TRYGGHETSLARM

Jämförelse av två val går inte alltid att göra eftersom det kan finnas lagstadgade beslut som styr vilka insatser som får göras. Det är viktigt att hitta de frågor som verkligen är möjliga att utvärdera och där det finns forskning.

Insatser vid funktionsnedsättning utgår från rättigheter och lagar

Personer med funktionsnedsättningar har rätt att vara en del av samhället på samma villkor som andra, det anges i FN:s funktionsrättskonvention. De svenska funktionshinderpolitiska målen bygger på denna konvention. Personer med funktionsnedsättning

ska få ökad jämlikhet i levnadsvillkor, ha full delaktighet i samhället samt självständighet och självbestämmande. Det gäller dels att identifiera och undanröja hinder för delaktighet, dels att motverka och förebygga diskriminering.

Det betyder att *målet med insatser från samhället vid funktionsnedsättning är formulerade utifrån rättigheter och demokrati*. Det kan till exempel handla om möjligheter att kunna ta sig fram inom- och utomhus, eller om att tillgodogöra sig information. *Målet med en insats inom funktionshinderområdet handlar om att skapa möjligheter att leva ett liv som andra*, inte att ta hand om.

Om funktionsnedsättning, funktionshinder och funktionstillstånd

En *funktionsnedsättning* innebär nedsatt förmåga att fungera fysiskt, psykiskt eller intellektuellt. *Funktionstillstånd* beskriver personers tillstånd när det gäller kropps-funktion och möjlighet till aktivitet och delaktighet. Nedsättningen kan vara medfödd eller förvärvad, exempelvis

genom en olycka. Samhället gör skillnad på funktionsnedsättningar som är en del av ett normalt åldrande och inte. Samhällets utformning avgör om en funktionsnedsättning blir ett hinder. Man brukar säga att *funktionshinder* är miljöberoende.

Vilka lagar styr valet av insatser?

Alla samhällssektorer påverkas av krav på anpassningar och stöd för att undanröja hinder för delaktighet i samhället samt motverka och förebygga diskriminering. Exempelvis finns det krav på tillgänglighet inom utbildning, kultur- och arbetsliv, vid transporter och för bostäder. Det finns ett antal olika lagstiftningar som på olika sätt särskilt riktar sig till

personer med funktionsnedsättning och som styr insatser och stöd.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och Socialförsäkringsbalken innehåller bestämmelser om bland annat personlig assistans/assistansersättning och daglig verksamhet. I *Socialtjänstlagen (SoL)* ingår hemtjänst och *Lagen om bostadsanpassningsbidrag* ger möjlighet till bidrag för anpassning av bostäder. Det finns också *lagar om färdtjänst och riksfärdtjänst*.

Ta hjälp av SBU:s rapporter eller föreslå ämnen där kunskap saknas

Vilka frågor inom funktionshinderområdet är viktiga för dig som möter tillstånden i ditt dagliga arbete?

Sök tidigare SBU-rapporter genom att använda sökrutan på sbu.se. Hittar du ingen information, skicka in din fråga eller ditt förslag till oss via sbu.se: Välj "Kontakt" för att föreslå en fråga för utvärdering.

Exempel på rapporter:

- Kost vid ADHD och autismspektrumtillstånd
- Psykologiska och farmakologiska behandlingar av vuxna med tics eller Tourettes syndrom
- Träning i bassäng enligt Halliwick konceptet för personer med funktionsnedsättningar

HÅLL DIG UPPDATERAD OM SBU:S PROJEKT, RAPPORTER
OCH AKTIVITETER PÅ WWW.SBU.SE/SOCIALTJANST

STATENS BEREDNING FÖR MEDICINSK OCH SOCIAL UTVÄRDERING

WWW.SBU.SE • [TWITTER.COM/SBU_SE](https://twitter.com/SBU_SE) • [FACEBOOK.COM/SBUKUNSKAPSCENTRUM](https://facebook.com/SBUKUNSKAPSCENTRUM)